

Natura 2000 gebied 75 – Ketelmeer & Vossemeer

(Zie leeswijzer)

Kenschets

Natura 2000 Landschap:	Meren en Moerassen
Status:	Vogelrichtlijn
Site code:	NL3009013
Beschermd natuurmonument:	Vossemeer SN
Beheerder:	Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat, Provincie Overijssel
Provincie:	Flevoland, Overijssel
Gemeente:	Dronten, Kampen, Noordoostpolder
Oppervlakte:	3.847 ha

Gebiedsbeschrijving

Het gebied Ketelmeer en Vossemeer bestaat uit een uitgestrekt zoetwatermeer, zand- en modderbanken en moerasvegetatie. De meren kregen in 1957 hun huidige vorm na de aanleg van de dijken rond Oostelijk Flevoland.

Het Ketelmeer heeft een gemiddelde diepte van -2.9 meter NAP en heeft een slib- en zavelrijke bodem. Het is daarmee relatief diep en heeft alleen in het oostelijk deel omvangrijke ondiepten met waterplanten.

In het oosten van het gebied is sprake van grote peildynamiek als gevolg van op- en afwaaiing. Daardoor kon de oorspronkelijke land-waterovergang met uitgestrekte zones waterriet gedeeltelijk in stand blijven. In het oostelijke deel zijn in 1997 en 2002 eilandjes aangelegd, het geheel bestaat nu uit zand- en slikplaten, rietvelden en geulen.

Het Vossemeer vormt een verbinding tussen het Ketelmeer en de Veluwerandmeren, en ontvangt het meeste water via de Roggebotsluis uit het Drontermeer. Het Vossemeer is veel zandiger dan het Ketelmeer en is buiten de vaargeul grotendeels minder dan een meter diep. In 1997 is er een moeraszone aangelegd.

Begrenzing

De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is op één plek aangepast: Langs het Vossemeer is een oeverstrook (12 ha) langs de Ketelpolder overgeheveld van het Vogelrichtlijngebied IJssel naar dit Vogelrichtlijngebied. Verder zuidelijk is de oeverstrook wel onderdeel van het gebied. Bovendien maakt een deel van de oeverstrook deel uit van het (voormalige) staatsnatuurmonument Vossemeer.

Natura 2000 database

Vogelrichtlijnsoorten

Soortnr	Soort
A005	Fuut - n
A017	Aalscholver - n
A021	Roerdomp - b
A034	Lepelaar - n
A037	Kleine zwaan - n
A041	Kolgans - n
A043	Grauwe gans - n

A051	Krakeend - n
A052	Wintertaling - n
A054	Pijlstaart - n
A059	Tafeleend - n
A061	Kuifeend - n
A068	Nonnetje - n
A070	Grote zaagbek - n
A119	Porseleinhoen - b
A125	Meerkoet - n
A156	Grutto - n
A190	Reuzenster - n
A298	Grote karekiet - b

Voorstel voor het toevoegen aan de database:

A039	Toendrarietgans – n ⁸
A094	Visarend – n ⁸
A292	Snor – b ⁵

Kernopgaven

- 4.01 **Evenwichtig systeem:** Nastreven van een meer evenwichtig systeem met goede waterkwaliteit voor waterplanten, vissen en schelpdieren (met name in kranswierwateren H3140 en meren met krabbescheer en fonteinkruiden H3150), mede t.b.v. vogels zoals kleine zwaan A037, tafeleend A059, kuifeend A061 en nonnetje A068.
- 4.02 **Rui- en rustplaatsen:** Voldoende open water met ruiplaatsen en rustgebieden voor watervogels zoals fuut A005, ganzen, slobbeend A056 en kuifeend A061.
- 4.03 **Moerasranden:** Moerasvorming aan de randen van de meren voor land-water interactie, paaigebied vis, noordse woelmuis *H1340 en voor moerasvogels als roerdomp A021 en grote karekiet A298.

Instandhoudingsdoelen

Algemene doelen

Behoud van de bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.

Behoud van de bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000 netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.

Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten.

Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Broedvogels

A021	Roerdomp
Doel	Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 5 paren.

Toelichting De roerdomp is van oudsher een broedvogel in uitgestrekte rietvelden. In de periode 1981-2003 werden jaarlijks tussen de 1 en 6 paren vastgesteld, uit vroegere jaren ontbreken telgegevens. In 1999-2003 werden 1-4 paren geteld. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio randmeren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A119 Porseleinhoen

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 2 paren.

Toelichting De porseleinhoen komt beperkt voor in het gebied (1-4 paar). In sommige jaren (bijvoorbeeld 2003) ontbreekt ze in het geheel. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt in gunstige jaren wel bij aan de draagkracht in de regio Noordwest Overijssel ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A292 Snor

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren.

Toelichting Tellingen van de snor ontbreken goeddeels. Voor de periode 1999-2003 wordt het gemiddeld aantal paren geschat op 8. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding met betrekking tot de populatie omvang, is behoud voldoende. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio randmeren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A298 Grote karekiet

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.

Toelichting De grote karekiet is van oudsher een talrijke broedvogel van de waterrietvelden. In begin 90-er jaren werden circa 60 paren geteld (maximaal 63 paren in 1993) en in de periode 1999-2003 bedroeg het aantal paren jaarlijks 29-47. Het Ketelmeer & Vossemeer is een zeer belangrijk bolwerk voor de grote karekiet in Nederland en één van de weinige gebieden waar in recente jaren het gewenste niveau voor een sleutelpopulatie van 40 paren nog werd overschreden; het laatst in 2001 met 47 paren. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst.

Niet-broedvogels

A005 Fuut

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 350 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen futen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. De soort is het hele jaar present, met minimum aantallen in mei. In de jaren tachtig sterk is de populatie toegenomen, sinds begin jaren negentig heeft deze toename verder doorgezet weliswaar met meer fluctuaties. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A017 Aalscholver

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 870 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen aalscholvers zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplek. Het Ketelmeer & Vossemeer levert één van de grootste bijdragen in Nederland. De draagkrachtschatting heeft betrekking

op de foerageerfunctie. De soort is het hele jaar present, met hoogste aantallen in augustus-oktober en minima in december-februari. De populatie is sterk toegenomen in de jaren tachtig, sinds begin jaren negentig is sprake van afvlakking van de trend, weliswaar met sterke fluctuaties. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A034 Lepelaar

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 8 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de lepelaar o.a. een functie als foerageergebied. Sinds het eind van de jaren negentig is de populatie sterk toegenomen. Dit patroon komt sterk overeen met dat van planteneters (kolgans (A041), grauwe gans (A043), krakeend (A051), wintertaling (A052), pijlstaart (A054)) en heeft waarschijnlijk te maken met natuurontwikkeling in Vossemeer en IJsselmonding. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A037 Kleine zwaan

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 5 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen kleine zwanen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op de foerageerfunctie. De slaapplaatsfunctie is mogelijk belangrijker, maar er zijn niet voldoende telgegevens voor een kwantificering in het doel. De soort is bijna alleen aanwezig in november/december, in sterk wisselende aantallen, in sommige jaren is de soort niet aanwezig in de reguliere tellingen. Er was sprake van relatief hoge aantallen in het midden van de jaren negentig, daarna is de populatie mogelijk afgenomen (niet significant). De afname van de kleine zwaan is deels verbonden aan fluctuaties in de omvang van de internationale populatie. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A039 Toendrarietgans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied.

Toelichting Aantallen toendrarietganzen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als slaapplaats. Gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A041 Kolgans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 220 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de kolgans o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op de foerageerfunctie. De slaapplaatsfunctie is mogelijk belangrijker, maar er zijn niet voldoende telgegevens voor een kwantificering in het doel. Sinds begin jaren negentig is de populatie toegenomen. Dit patroon komt sterk overeen met dat van andere planteneters (grauwe gans, krakeend, wintertaling, pijlstaart) en lepelaar, en heeft waarschijnlijk te maken met natuurontwikkeling in Vossemeer en IJsselmonding. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A043 Grauwe gans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 680 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de grauwe gans o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op de foerageerfunctie. Sinds begin jaren negentig is de populatie sterk toegenomen, zoals ook in andere gebieden.

Dit patroon komt sterk overeen met dat van andere plantenetters (A041 kolgans, A051 kraakeend, A052 wintertaling, A054 pijlstaart) en A034 lepelaar, en heeft waarschijnlijk te maken met natuurontwikkeling in Vossemeer en IJsselmonding. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A051 Kraakeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 160 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de kraakeend o.a. een functie als foerageergebied. De soort is het hele jaar present, en zoals overal in aantal toegenomen. Sinds enkele jaren is er sprake van zeer grote aantallen in augustus (2000 in 2002 en 3600 in 2003), dit is mogelijk een ontwikkeling van nationale betekenis. Dit patroon komt sterk overeen met dat van andere plantenetters (A041 kolgans, A043 grauwe gans, A052 wintertaling, A054 pijlstaart) en A034 lepelaar, en heeft waarschijnlijk te maken met natuurontwikkeling in Vossemeer en IJsselmonding. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A052 Wintertaling

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 360 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de wintertaling o.a. een functie als foerageergebied. Sinds begin jaren negentig is de populatie sterk toegenomen. Dit patroon komt sterk overeen met dat van andere plantenetters (A041 kolgans, A043 grauwe gans, A051 kraakeend, A054 pijlstaart) en A034 lepelaar, en heeft waarschijnlijk te maken met natuurontwikkeling in Vossemeer en IJsselmonding. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A054 Pijlstaart

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 50 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de pijlstaart o.a. een functie als foerageergebied. De soort is vooral een doortrekker, met pieken in oktober/november en maart/april. Eind jaren negentig was er een populatietoename. Dit patroon komt sterk overeen met dat van andere plantenetters (A041 kolgans, A043 grauwe gans, A051 kraakeend, A052 wintertaling) en A034 lepelaar, en heeft waarschijnlijk te maken met natuurontwikkeling in Vossemeer en IJsselmonding. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A059 Tafeleend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 310 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de tafeleend o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert één van de grootste bijdragen in Nederland. De soort is vooral overwinteraar van september-maart. Sinds het midden van de jaren zeventig is de populatie toegenomen in samenhang met verbetering van de waterkwaliteit en beschikbaarheid van driehoeksmosselen in de rijntakken. Begin jaren negentig trad een forse afname op, die samen ging met een forse toename in de Veluwerandmeren, waar door ecologisch herstel de voedselbeschikbaarheid sterk toenam. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A061 Kuifeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 4.500 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen kuifeenden zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert één van de

grootste bijdragen in Nederland. De soort is vooral overwinteraar van september-maart, met een piek in december. Sinds het midden van de jaren zeventig is de populatie toegenomen in samenhang met verbetering van de waterkwaliteit en beschikbaarheid van driehoeksmosselen in de rijntakken. Midden jaren tachtig is deze gestabiliseerd en sinds 1996 is de soort iets minder talrijk. Deze afname is elders in het IJsselmeergebied gecompenseerd. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A068 Nonnetje

- Doel** Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 30 vogels (seizoensgemiddelde).
- Toelichting** Aantallen nonnetjes zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. De soort is een overwinteraar en vooral aanwezig van december-maart. Aantallen zijn recent stabiel tot toenemend, in het bijzonder in het Vossemeer. De landelijke staat van instandhouding is matig ongunstig voor de kwaliteit van het leefgebied, maar het Ketelmeer & Vossemeer levert hieraan geen bijdrage. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A070 Grote zaagbek

- Doel** Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 70 vogels (seizoensgemiddelde).
- Toelichting** Aantallen grote zaagbekken zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Hoewel veruit de mindere van het IJsselmeer, is het Ketelmeer & Vossemeer het tweede gebied in Nederland. De soort is een overwinteraar, aanwezig van november-maart. Aantallen vertonen minder fluctuaties dan in het IJsselmeer en Markermeer. De populatie is fors toegenomen in de jaren tachtig en is sindsdien min of meer stabiel. De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig, maar het Ketelmeer & Vossemeer levert hieraan geen bijdrage. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A094 Visarend

- Doel** Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3 vogels (seizoensmaximum).
- Toelichting** Aantallen visarenden zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Na de Biesbosch levert het Ketelmeer & Vossemeer samen met het Haringvliet de grootste bijdrage. Gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A125 Meerkoet

- Doel** Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.700 vogels (seizoensgemiddelde).
- Toelichting** Het gebied heeft voor de meerkoet o.a. een functie als foerageergebied. De hoogste aantallen komen voor in september-december en in het Vossemeer in juli-september. In het Ketelmeer zijn aantallen toegenomen en sinds eind jaren tachtig gestabiliseerd, wellicht door de toenemende beschikbaarheid van driehoeksmosselen, in het Vossemeer is recent een toename in aantallen opgetreden, gezien de aanwezigheid in het seizoen houdt dit waarschijnlijk verband met de positieve ontwikkeling van waterplanten. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A156 Grutto

- Doel** Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 20 vogels (seizoensgemiddelde).
- Toelichting** Het gebied heeft voor de grutto o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op de foerageerfunctie. De landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding vindt zijn oorsprong vooral in omstandigheden voor de broedpopulatie. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A190 Reuzenstern

- Doel** Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 10 vogels (seizoensmaximum).
- Toelichting** Aantallen reuzensterns zijn van grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als slaappleaats en als foerageergebied. Na het IJsselmeer levert het Ketelmeer & Vossemeer samen met het Lauwersmeer de grootste bijdrage. De gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse, aantallen fluctueren sterk. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

Complementaire doelen**Habitattypen****H3260 Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het Ranunculion fluitantis en het Callitricho-Batrachion**

- Doel** Behoud oppervlakte en kwaliteit beken en rivieren met waterplanten, *grote fonteinkruiden* (subtype B).
- Toelichting** Het betreft hier beken en rivieren met waterplanten, *grote fonteinkruiden* (subtype B) aanwezig in betrekkelijk luwe delen van het Ketelmeer. De IJsseldelta is het enige gebied in Nederland waar dit type over een aaneengesloten oppervlakte voorkomt.

Synopsis

<i>Broedvogelsoorten</i>		<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling leefgebied</i>	<i>Doelstelling populatie</i>
A021	Roerdomp	--	-	>	>
A119	Porseleinhoen	--	-	=	=
A292	Snor	--	-	=	=
A298	Grote karekiet	--	+	>	>

<i>Niet-broedvogelsoorten</i>		<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling leefgebied</i>	<i>Doelstelling populatie</i>
A005	Fuut	-	-	=	=
A017	Aalscholver	+	+	=	=
A034	Lepelaar	+	-	=	=
A037	Kleine zwaan	-	- / s+	=	=
A039	Toendrarietgans	+	s+	=	=
A041	Kolgans	+	- / s-	=	=
A043	Grauwe gans	+	-	=	=
A051	Krakeend	+	-	=	=
A052	Wintertaling	-	-	=	=
A054	Pijlstaart	-	-	=	=
A059	Tafeleend	--	-	=	=
A061	Kuifeend	-	+	=	=
A068	Nonnetje	-	+	=	=

A070	Grote zaagbek	--	+	=	=
A094	Visarend	+	+	=	=
A125	Meerkoet	-	-	=	=
A156	Grutto	--	- / s-	=	=
A190	Reuzenstern	+	+	=	=

⁸ Aantal thans hoger dan 0.1% van biogeografische populatie.

⁵ Aantal thans hoger dan 1% van Nederlandse broedpopulatie of bijdrage van gebied noodzakelijk t.b.v. sleutelpopulatie.